

ВИМОГИ ГПК УКРАЇНИ, ПОРУШЕННЯ ЯКИХ СТАЛО ПІДСТАВОЮ ДЛЯ СКАСУВАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Неподання чи незаявлення стороною до закінчення судових дебатів у справі про необхідність розподілу судових витрат, пов'язаних із розглядом справи є підставою для відмови у задоволенні заяви про ухвалення додаткового рішення щодо таких судових витрат;

Щодо неможливості віднесення спору про недійсність іпотечного договору до юрисдикції господарського суду у разі укладення такого договору на забезпечення виконання зобов'язання за договором позики між фізичними особами;

Процесуальні витрати, понесені у судовому провадженні, не є збитками, що можуть бути стягнуті шляхом подання позову;

Докази, не подані у встановлений законом або судом строк, до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк;

Щодо порядку призначення розпорядника майна/керуючого реструктуризацією шляхом автоматизованого відбору.

Неподання чи незаявлення стороною до закінчення судових дебатів у справі про необхідність розподілу судових витрат, пов'язаних із розглядом справи є підставою для відмови у задоволенні заяви про ухвалення додаткового рішення щодо таких судових витрат

Постанова КГС ВС від 27.05.2025 у справі № 922/2985/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/127788281>

Скасовуючи додаткове рішення суду першої інстанції та постанову апеляційного суду в частині перегляду додаткового рішення у справі № 922/2985/24, з ухваленням нового судового рішення про відмову в прийнятті додаткового рішення про розподіл судових витрат у справі № 922/2985/24, Верховним Судом зазначено, що як підставно наголошує позивач у касаційній скарзі, відповідач до закінчення судових дебатів (або до прийняття судового рішення) докази, що підтверджують розмір понесених ним судових витрат, не подав, як і не зробив заяву про те, що такі докази будуть подані до закінчення судових дебатів або протягом п'яти днів після ухвалення рішення суду.

Звертаючись із заявою про ухвалення додаткового рішення, відповідач не просив поновити пропущений процесуальний строк для подання доказів на підтвердження розміру судових витрат.

Вказано, що, зокрема, у постановах Верховного Суду від 07.09.2022 у справі № 911/2130/21, від 29.06.2022 у справі № 161/5317/18 виснувано, що неподання чи незаявлення стороною до закінчення судових дебатів у справі про необхідність розподілу судових витрат, пов'язаних із розглядом справи, тобто крім судового збору, є підставою для відмови у задоволенні заяви про ухвалення додаткового рішення щодо таких судових витрат.

Враховуючи наведене, встановивши, що **відповідачем до закінчення судових дебатів у справі не було зроблено заяву про те, що докази розміру витрат на професійну правничу допомогу будуть подані до закінчення судових дебатів у справі або протягом п'яти днів після ухвалення рішення суду** та відповідно не подано дані докази до закінчення судових дебатів у справі, суд першої інстанції, з яким погодився суд апеляційної інстанції, помилково дійшов висновку про задоволення заяви відповідача про ухвалення додаткового рішення щодо розподілу витрат на професійну правничу допомогу, понесених відповідачем у суді першої інстанції.

Враховуючи викладене вище, колегія суддів касаційного суду вказала, що у суду першої інстанції не було визначених законом підстав для часткового задоволення заяви відповідача та ухвалення судового рішення про відшкодування відповідачу витрат на професійну правову допомогу.

**Щодо неможливості віднесення спору про
недійсність іпотечного договору до юрисдикції
господарського суду у разі укладення такого
договору на забезпечення виконання зобов'язання
за договором позики між фізичними особами**

Постанова СхАГС від 04.06.2025 у справі № 922/4058/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/127860912>

Прокурор звернувся до суду з позовом до Харківської обласної ради, ТОВ "Театральні Зустрічі", та Кучеренка В.А., про визнання незаконним та скасування пункту 3 додатку 2 до рішення VI сесії Харківської обласної ради VI скликання "Про відчуження об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області" від 21 квітня 2011 року № 145-VI; визнання недійсним договору купівлі-продажу нежитлових приміщень від 14.10.2011, укладеного між Харківською обласною радою та ТОВ "Театральні Зустрічі"; **визнання недійсним договору іпотеки** від 28.03.2019 року, укладеного між ТОВ "Театральні зустрічі" та Кучеренком В.А.; витребування у ТОВ "Театральні Зустрічі" на користь територіальних громад сіл, селищ, міст Харківської області в особі Харківської обласної ради нежитлових приміщень.

Змінюючи мотивувальну частину рішення суду першої інстанції (у задоволенні позову було відмовлено у повному обсязі з підстав недоведеності прокурором недобросовісності поточного власника майна – ТОВ "Театральні Зустрічі") з викладенням її в редакції мотивувальної частини постанови апеляційного суду, а також скасовуючи рішення суду першої інстанції в частині відмови у визнанні недійсним договору іпотеки від 28.03.2019 року, із закриттям провадження у справі в цій частині на підставі п. 1 ч. 1 ст. 231 ГПК України, апеляційним судом зазначено, що позовна **вимога прокурора про недійсність іпотечного договору** не має самостійного (окремого) обґрунтування від віндикаційної вимоги, адже **ґрунтується на ствердженні про перебування спірного майна як об'єкта іпотеки на момент укладання такого договору у комунальній власності, а не у власності іпотекодавця** – ТОВ "Театральні Зустрічі" (з посиланням на порушення діючого у період розглядуваних правовідносин законодавства про приватизацію).

Однак, апеляційним судом зазначено, що вказаний **іпотечний договір від 28.03.2019 укладено поза межами приватизаційних відносин**, які завершилися набуттям ТОВ "Кафе "Зустрічі" права приватної власності за договором купівлі-продажу від 14.10.2011.

Іпотечний договір укладено на забезпечення зобов'язань за договором позики від 26.03.2019 між двома фізичними особами, який (договір позики) навіть не є спірним у межах ініційованого прокурором провадження.

За наявними матеріалами справи **відповідач Кучеренко В.А. (сторона спірного іпотечного договору) виступає у відповідних правовідносинах як фізична особа, а не суб'єкт господарювання**, а сам характер основного (позика) та забезпечувального (іпотека) зобов'язання не дають підстав для їх кваліфікації як господарських.

Зазначені обставини унеможливають віднесення позовної вимоги прокурора до відповідачів ТОВ "Театральні Зустрічі" та Кучеренка В.А. про недійсність укладеного між ними іпотечного договору до юрисдикції господарських судів у світлі приписів ст. 20 ГПК, що було проігноровано місцевим судом, тоді як за змістом ч. 2 ст. 278 ГПК таке порушення правил юрисдикції є обов'язковою підставою для скасування рішення у відповідній частині незалежно від доводів апеляційної скарги.

Відтак, апеляційний суд дійшов висновку про те, що переглядуване рішення в частині відмови у задоволенні позовних вимог до ТОВ "Театральні Зустрічі" та Кучеренка В.А. про визнання недійсним укладеного між ними іпотечного договору підлягає скасуванню із подальшим закриттям провадження у справі в частині таких вимог на підставі п. 1 ст. 231 ГПК (**такі позовні вимоги мають розглядатися у порядку цивільного судочинства**).

Процесуальні витрати, понесені у судовому провадженні, не є збитками, що можуть бути стягнуті шляхом подання позову

Постанова СхАГС від 11.04.2025 у справі № 922/4038/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/126532583>

ДП "Харківське спеціалізоване управління №127" звернулось до суду з позовом до Харківського квартирно-експлуатаційного управління, в якому просило стягнути з відповідача на свою користь понесені позивачем **збитки, що утворилися за рішеннями Господарського суду Харківської області у справі №922/4738/23 та у справі №922/1040/24**, в результаті несвоєчасного відшкодування витрат за спожиту електричну енергію та за послуги з розподілу електричної енергії на суму 40 552, 92 грн.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції з ухваленням нового судового рішення про відмову у задоволенні позову, апеляційним судом зазначено про те, що заявлені позивачем до стягнення в рамках даної справи збитки складаються з сум 3% річних, інфляційного збору, **судового збору, що були стягнуті з позивача рішеннями Господарського суду Харківської області у справі №922/4738/23 від 20.03.2024 та у справі №922/1040/23 від 27.05.2024.**

Між іншим, колегія суддів вказала, що згідно висновків Великої Палати Верховного Суду, наведених у постанові від 14.04.2025 у справі №925/1196/18 **процесуальні витрати, понесені у судовому провадженні, не є збитками, що можуть бути стягнуті шляхом подання цивільного позову; такі витрати розподіляються виключно за правилами, встановленими процесуальним законодавством** (пункт 29 постанови Великої Палати Верховного Суду від 21 листопада 2018 року у справі № 462/6473/16-ц за провадженням № 14-400 цс 18, пункт 45 постанови Великої Палати Верховного Суду від 18 грудня 2019 року у справі № 688/2479/16-ц за провадженням № 14-447цс19, пункт 20 постанови Великої Палати Верховного Суду від 29 травня 2019 року у справі № 489/5045/18 за провадженням № 14-191 цс 19).

Отже, заявлені позивачем у даній справі у складі збитків витрати зі сплати ним судового збору за рішеннями Господарського суду Харківської області у справі №922/4738/23 від 20.03.2024 та у справі №922/1040/23 від 27.05.2024 за своєю правовою природою не можуть вважатися збитками.

У підсумку, із зазначенням про недоведеність позивачем наявності таких елементів господарського правопорушення, як факт наявності самих збитків, вини відповідача, апеляційний суд дійшов висновку про відсутність підстав для задоволення позову.

Докази, не подані у встановлений законом або судом строк, до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк

Постанова СхАГС від 12.05.2025 у справі № 922/4193/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/127283405>

Скасовуючи рішення суду першої інстанції, та ухвалюючи нове судове рішення про відмову у задоволенні позову, апеляційним судом зазначено про те, що як вбачається з матеріалів справи позивач, звертаючись до суду з позовною заявою у підтвердження заявлених позовних вимог надав суду, зокрема, крім іншого, Договір №7 від 01.01.2015 “Про забезпечення пропускнуго режиму залізничного транспорту” та додаткову угоду № 15 від 29.11.2021; розрахунки пені, штрафу, судового збору, 3% річних та індексу інфляції.

Разом з цим, 25.12.2024 від позивача до суду першої інстанції надійшло клопотання про долучення доказів, в якому останній просив приєднати до матеріалів справи № 922/4193/24 акти здачі-приймання робіт за послуги – 14 прим., а також довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника (а.с. 91-100).

Апеляційним судом зазначено, що у відповідності до вимог ч. 1 ст. 80 ГПК України учасники справи подають докази у справі безпосередньо до суду.

Позивач, особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, повинні подати докази разом з поданням позовної заяви (ч. 2 ст. 80 ГПК України).

Відповідно до ч. 8 ст. 80 ГПК України докази, не подані у встановлений законом або судом строк, до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк з причин, що не залежали від неї.

Суд першої інстанції безпідставно відхилив клопотання відповідача, в якому останній просив не приймати до матеріалів справи документи, які подані позивачем разом з клопотанням про долучення доказів, як неналежно подані.

Позивач у поданому клопотанні про долучення доказів (актів) також не зазначив та не обґрунтував неможливість їх подання разом з позовною заявою.

Суд першої інстанції приєднав долучені докази позивача до матеріалів справи, надав їм правову оцінку та поклав їх в обґрунтування судового рішення, що є порушенням не тільки ч. 8 ст. 80 ГПК України, а і ст.ст. 7, 13, 15 ГПК України щодо рівності сторін перед законом і судом, змагальності сторін та пропорційності у господарському судочинстві.

**Щодо порядку призначення розпорядника
майна/керуючого реструктуризацією шляхом
автоматизованого відбору**

Постанова СхАГС від 05.05.2025 у справі № 922/3805/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/127405568>

Скасовуючи ухвалу суду першої інстанції в частині відмови у задоволенні заяви Падалки Ю.П. та призначення арбітражним керуючим Левченка В.В. розпорядником майна ПП "1А-ІНЖИНІРИНГ", з ухваленням нового судового рішення про призначення розпорядником майна ПП "1А-ІНЖИНІРИНГ" арбітражного керуючого Падалки Ю.П., апеляційним судом зазначено про те, що у відповідності до ст. 28 КУзПБ **кандидатура арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією визначається судом шляхом автоматизованого відбору із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з числа арбітражних керуючих, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України, за принципом випадкового вибору.**

В ухвалі про прийняття заяви про відкриття провадження у справі господарський суд пропонує трьом визначеним шляхом автоматизованого відбору арбітражним керуючим подати заяву про участь у цій справі.

У разі якщо заява про участь у справі надійшла лише від одного арбітражного керуючого, господарський суд призначає таку особу розпорядником майна/керуючим реструктуризацією.

У разі якщо заява про участь у справі надійшла від двох або трьох арбітражних керуючих, визначених шляхом автоматизованого відбору, господарський суд призначає розпорядником майна/керуючим реструктуризацією особу, яка була першою визначена шляхом автоматизованого відбору.

На запит суду першої інстанції автоматизованою системою з відбору кандидатів на призначення розпорядника майна господарським судом у справах про банкрутство з числа осіб, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України надійшла довідка від 11.11.2024 щодо кандидатури арбітражного керуючого, згідно якої автоматизованою системою визначено кандидатуру арбітражного керуючого Омельченка А.А., який 29.11.2024 надав заяву про відмову від участі у справі, у зв'язку із чим судом створено повторний електронний запит на автоматичне визначення кандидатури арбітражного керуючого, за результатами якого, 29.11.2024, автоматизованою системою визначено кандидатуру арбітражного керуючого Падалки Ю.П.

Також, до суду 29.11.2024 заяви про згоду на участь у справі про банкрутство надали арбітражні керуючі Шишлов О.М. та Пашковський А.А., **кандидатуру яких не було обрано автоматизованою системою.**

Арбітражним керуючим Падалкою Ю.П. 19.12.2024 подано заяву про участь у справі.

Разом з тим, 31.03.2025 від арбітражного керуючого Левченка В.В. також надійшла заява на участь у справі, **кандидатуру якого також не було обрано автоматизованою системою.**

За результатами розгляду вказаних заяв, суд першої інстанції залишив без задоволення заяви Шишлова О.М. та Пашковського А.А. з огляду на неподання ними відомостей, які могли би дати можливість суду встановити перевагу їх кандидатур.

Стосовно заяви арбітражного керуючого Падалки Ю.П. суд встановив, що він також не повідомив інших відомостей, що могло би дати можливість суду встановити перевагу його кандидатури над іншими, а також зазначив, про можливу пов'язаність потенційного кредитора та арбітражного керуючого Падалки Ю.П.

В свою чергу, суд першої інстанції встановив відповідність заяви арбітражного керуючого Левченка В.В. вимогам чинного законодавства.

Колегією суддів зауважено, що **приписи чинного законодавства, зокрема ст. 28 КУЗПБ, в даному випадку не передбачають звернення арбітражних керуючих до господарських судів із заявами на призначення розпорядником майна боржника з власної ініціативи.**

Натомість суд призначає розпорядником майна арбітражного керуючого за власною ініціативою лише у разі якщо жоден із арбітражних керуючих, визначених шляхом автоматизованого відбору, не подав до господарського суду заяву про участь у справі.

Отже, місцевий господарський суд не був позбавлений можливості визначити кандидатури арбітражних керуючих за допомогою автоматизованої системи з відбору кандидатів на призначення господарським судом арбітражного керуючого у справах про банкрутство, а тому дійшов передчасного висновку про вибір розпорядника майна **на конкурсній основі серед кандидатур, що не були обрані через Автоматизовану систему з відбору кандидатів на призначення розпорядника майна.**

У даному випадку, судом першої інстанції автоматизований відбір арбітражних керуючих на призначення розпорядником майна боржника, у порушення приписів ст. 28 Кодексу України з процедур банкрутства, застосовувався лише два рази.

На думку колегії суддів, приписи ч. 2 ст. 28 КУЗПБ спрямовані на запобігання суб'єктивного ставлення щодо кандидатур арбітражних керуючих для виконання повноважень розпорядника майна, а тому **вибір судом першої інстанції розпорядника майна боржника на конкурсній основі не узгоджується з наведеними законодавчими приписами та є помилковим.**

Також, апеляційним судом зазначено, що правила призначення справи про банкрутство до розгляду у підготовчому засіданні наведені в статті 35 КУЗПБ, згідно з якими у разі відсутності підстав для відмови у прийнятті, залишення без руху або для повернення заяви про відкриття

провадження у справі про банкрутство господарський суд приймає заяву до розгляду, про що не пізніше п'яти днів з дня її надходження постановляє ухвалу, в якій зазначаються, зокрема, дата проведення підготовчого засідання суду; підготовче засідання суду проводиться не пізніше 14 днів з дня постановлення ухвали про прийняття заяви про відкриття провадження у справі, а за наявності поважних причин (здійснення сплати грошових зобов'язань кредиторам тощо) - не пізніше 20 днів (частини 1 та 2 статті 35 КУзПБ).

За змістом положень частин 1, 2, 5, 8, 9 статті 39 КУзПБ, що визначають правила призначення, строки, порядок проведення підготовчого засідання у справі про банкрутство підготовче засідання, як правило, проводиться в одному судовому засіданні.

Водночас відповідно до передбачених статтею 39 КУзПБ, з урахуванням також положень статей 202, 216 ГПК України, підстав для відкладення проведення підготовчого засідання, воно може бути проведено не в одному судовому засіданні, які проводяться за правилами статей 194-221 ГПК України, що застосовуються при здійсненні провадження у справі про банкрутство в тій частині, що не суперечить відповідним положенням КУзПБ, тобто з урахуванням особливостей, встановлених спеціальним нормативним актом з питань банкрутства (частина 6 статті 12 ГПК України).

При цьому, з огляду на запроваджені законодавцем організаційні засади та мету підготовки та проведення судом підготовчого засідання, що полягають у необхідності перевірки судом обґрунтованості вимог заявника, розгляді поданих документів, заслуховуванні пояснень сторін, оцінці обґрунтованості заперечень боржника, вирішенні інших питань, пов'язаних з розглядом справи, що сукупно здійснюється судом з метою з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство (частини 1 та 2 статті 39 КУзПБ), відкриття судом підготовчого засідання в день, коли воно було призначено ухвалою про прийняття заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (частина 1 статті 35 КУзПБ), проведення судом підготовчого засідання має відповідні незворотні наслідки, що визначаються метою, змістом процесуальних дій, що вчиняє суд у межах проведення та за наслідками підготовчого засідання (положення частин 5, 8, 9 статті 39 КУзПБ).

Отже, суд першої інстанції 24.03.2025, перейшовши до стадії ухвалення рішення, розглянув по суті заяву Левченко В.В. про його призначення розпорядником майна, яка надійшла 31.03.2025, тобто в день прийняття оскаржуваної ухвали.

Тобто, вирішення даного питання на підставі матеріалів, які зібрані поза межами підготовчого провадження, не відповідає завданням, які визначені процесуальним законом для кожної стадії господарського процесу, зокрема, в справі про банкрутство.

Виходячи із встановленого судовою колегією процесуального порушення, за змістом наведеної норми, апеляційний суд дійшов висновку про те, що **саме Падалка Ю.П. безальтернативно має бути призначений розпорядником майна боржника, оскільки з обраних за допомогою шляхом автоматизованого відбору із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи осіб, що надали згоду, саме його особу було обрано першою.**

